

Gramàtica Històrica de l'Espanyol

Codi: 106376

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OB	2	2

Professor/a de contacte

Nom: Cristina Buenafuentes de la Mata

Correu electrònic: cristina.buenafuentes@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Atès que l'estudiantat ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica, haver adquirit les competències bàsiques, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuais errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final.

De la mateixa manera, es considera que l'estudiantat coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

No és imprescindible, però sí recomanable, la possessió d'uns coneixements bàsics de la llengua llatina.

Objectius

Gramàtica històrica de l'espanyol és un curs d'introducció a l'estudi històric de la llengua, tant des d'un punt de vista general (canvi lingüístic) com particular (l'evolució concreta de l'espanyol).

L'objectiu de l'assignatura és que l'estudiantat adquireixi una visió general de les diferents etapes evolutives de l'espanyol, amb especial èmfasi en els canvis grafemàtics i fònics del seu sistema lingüístic, així com un domini inicial de les eines d'estudi diacrònic d'una llengua.

En acabar el curs els/les estudiants han de ser capaços de:

- Aplicar diferents metodologies a l'estudi de la gramàtica històrica de l'espanyol.
- Dominar els instruments propis de la lingüística històrica.
- Identificar els diferents tipus de canvis lingüístics que poden ocórrer en una llengua.
- Descriure els aspectes més rellevants de la història de la llengua espanyola des del punt de vista extern.
- Establir les diferents etapes històriques de la llengua espanyola i els canvis fònics i grafemàtics corresponents a cada període.
- Realitzar evolucions fòniques de paraules llatines a l'espanyol actual.

Competències

- Analitzar les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua espanyola, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Elaborar argumentacions aplicables als àmbits de la literatura hispànica, de la teoria literària, de la llengua espanyola i la lingüística, i avaluar-ne la rellevància acadèmica.
- Identificar les característiques lingüístiques dels diferents períodes en l'evolució de la llengua espanyola.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els principis de la lingüística històrica per descriure l'evolució de l'espanyol.
2. Descriure les principals etapes de la història de la llengua espanyola (romanç medieval, espanyol clàssic, espanyol modern) a partir de les seves característiques lingüístiques i els seus condicionants externs.
3. Fer comentaris lingüísticofilològics de textos antics i situar-los en el seu període corresponent.
4. Fer prediccions i inferències lingüístiques sobre el contingut d'un text.
5. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic i en la transmissió dels seus coneixements.
6. Fer servir les eines digitals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb l'estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
7. Fer servir les fonts tradicionals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
8. Justificar mitjançant una terminologia apropiada l'anàlisi de les dades des d'un punt de vista lingüístic.
9. Reconèixer i descriure l'evolució del lèxic de l'espanyol des del llatí fins a l'actualitat.
10. Reconèixer i descriure l'evolució del sistema fònic de l'espanyol i els seus trets grafemàtics associats des del llatí a l'actualitat.
11. Reconèixer i descriure l'evolució del sistema morfològic i sintàctic de l'espanyol des del llatí fins a l'actualitat.
12. Valorar la diversitat lingüística des d'un punt de vista diacrònic.

Continguts

Tema 1. La lingüística històrica i el canvi lingüístic.

Tema 2. Tipologia de canvis lingüístics.

Tema 3. Història de la llengua espanyola. L'evolució lingüística des de la perspectiva externa: de les llengües preromanes a l'espanyol modern.

Tema 4. Gramàtica històrica. L'evolució lingüística des de la perspectiva interna: grafemàtica, fonètica i fonologia del llatí a l'espanyol.

Metodologia

L'alumnat haurà de realitzar un seguiment continuat de l'assignatura.

Per assolir els objectius assenyalats, es combinaran les explicacions teòriques per part del professor o de la professora (on es mostrarà la metodologia i les eines bàsiques de l'estudi històric de la llengua) amb la realització pràctica d'exercicis a l'aula (centrada principalment en la identificació dels canvis gràfics i fònics experimentats per l'espanyol des del llatí fins a l'actualitat).

Es demanarà l'elaboració de una prova teòrico-pràctica, una prova teòrica i una activitat avaluativa pràctica.

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'estudiantat es reparteix de la següent manera:

- Un 37,5% d'activitats dirigides (54,5 hores)

- Aquestes activitats estan distribuïdes en classes teòriques (55%) i pràctiques a l'aula (45%)

- Un 10% d'activitats supervisades (15 hores)
- Un 52% d'activitats autònomes (76 hores)

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques	24,5	0,98	1
Classes teòriques	30	1,2	1
Tipus: Supervisades			
Activitats	7,5	0,3	3, 6, 8, 11, 12
Lectures obligatòries	7,5	0,3	6
Tipus: Autònomes			
Elaboració activitats	20	0,8	3, 6, 9
Preparació de les proves	56	2,24	1, 11

Avaluació

El/la professor/a avaluarà aquesta assignatura de manera continuada mitjançant la realització d'una prova teòrico-pràctica, d'una prova teòrica i d'una activitat d'avaluació pràctica.

L'avaluació es distribuirà de la manera:

- Prova teòrico-pràctica: 20%
- Prova teòrica: 30%
- Activitat avaluativa pràctica: 50%

L'avaluació de l'assignatura s'efectuarà, per tant, a partir de la realització de tres activitats/proves en què es valoraran els següents aspectes:

- L'assimilació de continguts teòrics;
- l'aplicació pràctica dels continguts; i

- l'adequació als requisits de l'activitat en qüestió

Les tres activitats/proves a realitzar són les següents:

- Un examen teòric-pràctic sobre les lectures obligatòries i els conceptes teòrics i la seva aplicació en la resolució d'exercicis. Aquesta prova constitueix un 20% de la nota final de l'assignatura.
- Un examen teòric basat en els continguts de les lectures obligatòries. Aquesta prova constitueix el 30% de la nota final de l'assignatura.
- Una activitat avaluativa pràctica que consistirà en l'evolució d'un nombre determinat de paraules del llatí a l'espanyol, mitjançant la identificació de les diferents etapes evolutives i dels canvis fònics corresponents a cada període. Aquest examen constitueix el 50% de la nota final de l'assignatura.

Per superar l'assignatura, s'hauran de realitzar totes les activitats. Un cop sumades les qualificacions de cada prova segons el seu percentatge, el resultat ha de ser de 5 punts o més per aprovar l'assignatura.

La realització de faltes d'ortografia, expressió, lèxic i sintaxi tindrà una penalització de 0,2 cadascuna, sense límit, sobre la nota final a les activitats i en els exàmens. Les faltes repetides també descompten.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

S'obtindrà la qualificació de "No avaluable" quan el/la estudiant hagi presentat només un 45% de les evidències d'avaluació. L'elaboració de més del 45% de les proves suposarà, doncs, la voluntat de l'alumnat de ser avaluat en l'assignatura i, per tant, la seva presentació a l'avaluació.

Es comunicarà el dia de les proves d'avaluació amb antelació. No es podrà realitzar les proves fora de la data programada.

Totes les activitats d'avaluació són recuperables. Tanmateix el/la estudiant perdrà el dret a la recuperació si la mitjana de les proves realitzades amb el seu corresponent percentatge és inferior a 3,5 punts. Si el/la estudiant té dret a la recuperació, només podrà recuperar, com a màxim, dues proves. A més a més, cal tenir en compte que, per poder optar a la recuperació, l'alumnat està obligat a presentar-se a totes les activitats/proves avaluables.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat d'avaluació pràctica	50%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 12
Prova teòrica	30%	1,5	0,06	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12
Prova teòrico-pràctica	20%	1,5	0,06	1, 2, 3, 9, 10, 11, 12

Bibliografia

L'alumnat haurà d'adquirir el següent manual que serà indispensable per al seguiment de l'assignatura:

CLAVERIA, Gloria; MARTA PRAT i CARLOS SÁNCHEZ (1999), *Curso de lengua española: diacronía*. Bellaterra: UAB (*Materials*, 76). 2ª edició de 2017. Disponible en e-book.

El/la professor/a indicarà durant el desenvolupament de l'assignatura les lectures obligatòries i recomanades per a cada punt del temari.

Obres de referència i manuals:

ARIZA, Manuel (1989), *Manual de fonología histórica del español*. Madrid: Síntesis.

ARIZA, Manuel (2012), *Fonología y fonética histórica del español*. Madrid: Arco/Libros. Disponible en e-book.

CANO AGUILAR, Rafael (1988), *El español a través de los tiempos*. Madrid: Arco/Libros. 8ª edició de 2015. Disponible en e-book.

CANO AGUILAR, Rafael (coord.) (2004), *Historia de la lengua española*. Barcelona: Ariel.

ECHENIQUE, Mª Teresa i Mª José MARTÍNEZ (2011), *Diacronía y gramática histórica de la lengua española*. Valencia: Tirant Humanidades. Disponible en e-book.

ECHENIQUE, Mª Teresa i Juan SÁNCHEZ (2005), *Las lenguas de un reino. Historia lingüística hispánica*. Madrid: Gredos.

FRADEJAS RUEDA, José Manuel (1997), *Fonología histórica del español*. Madrid: Visor Libros.

LAPESA, Rafael (1981), *Historia de la lengua española*. Madrid: Gredos.

LLEAL, Coloma (1990), *La formación de las lenguas romances peninsulares*. Barcelona: Barcanova.

LLOYD, Paul M. (1987/1993), *Del latín al español: I. Fonología y morfología históricas de la lengua española*. Madrid: Gredos.

MENÉNDEZ PIDAL, Ramón (1940), *Manual de gramática histórica española*. Madrid: Espasa-Calpe.

PENNY, Ralph (1991), *Gramática histórica del español*. Barcelona: Ariel. 2ª edició de 2006.

PENNY, Ralph (2015), "Historia del español: los sonidos", a Gutiérrez Rexach, J. (ed.): *Enciclopedia de Lingüística Hispánica*. New York: Routledge, vol. II, pp. 547-563. Disponible en e-book al catàleg UAB.

ROJO, Guillermo (2021), *Introducción a la lingüística de corpus en español*. New York: Routledge. Disponible en e-book al catàleg UAB.

TORRENS ÁLVAREZ, M.ª Jesús (2018), "Evolución diacrónica de los sonidos del español", a Ridruejo, E. (ed.): *Manual de Lingüística Española*. Berlin-Boston: De Gruyter, pp. 67-95. Disponible en e-book.

TORRUELLA, Joan (2017), *Lingüística de corpus. Génesis y bases metodológicas de los corpus (históricos) para la investigación científica*. Frankfurt am Main: Peter Lang. Disponible en e-book.

YLLERA, Alicia (1983), "Lingüística histórica", a ABAD, Francisco i Antonio GARCÍA BERRIO (coord.), *Introducción a la lingüística*. Madrid: Alhambra, pp. 345-388.

Enllaços web:

DAVIES, Mark: Banco de datos [en línea]. *Corpus del español*. <<http://www.corpusdelespanol.org>>.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CORDE) [en línea]. *Corpus diacrónico del español*. <<http://corpus.rae.es/cordenet.html>>.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://corpus.rae.es/creanet.html>>.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CNDH) [en línea]. *Corpus del Nuevo Diccionario Histórico del Español*. <<http://web.frl.es/CNDHE>>.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CORPES XXI) [en línia]. *Corpus del Español del Siglo XXI*. <<http://web.frl.es/CORPES>>.

TORRUELLA, Joan i KABATEK, Johannes (dirs.). *Portal de Corpus Históricos Iberorrománicos* (CORHIBER). <<http://www.corhiber.org>>.

Programari

Aquesta assignatura no requereix cap programari específic.